

GLASNIK

AUSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Št. 42.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1917.

Leto X.

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4-
pololetna . . . K 2-
četrletna . . . K 1-

Posamezna številka
stane 10 vin.

EVANGELIST.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1917.

Presvitli ljubljanski vladika knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič so na sožalni izjavi ob smrti rajnega poslanca dr. Janeza Evangelista Kreka pisali odboroma S. K. S. Z. in J. S. Z.:

Ljubljana, dne 15. oktobra 1917.

Potolažila me je izjava Jugoslovanske Stokovne Zveze in ona Slovenske krščansko-socialne zveze z dne 14. oktobra.

Prosim Boga za milost končne stanovitnosti na začrtanem potu.

Bo-li mogoče dobiti moža, ki se bo za obe zvezi navdušeno zavzel, obe poživiljal in izpopolnjeval?

Pozdrav in blagoslov!

† Anton Bonaventura m. p., škof.

Blagor mu, ki se spočije.

Smrt pobrati pod lopato,
kar rodil je beli dan —

lepše solnce njemu sije,
lepša zarja rumeni!

Žalost, globoka žalost, nam napolnuje srca; pevci »Glasbene Matice« odpojo tebi, očetu, tebi, našemu jugoslovanskemu mučeniku in svetcu tam na ljubljanskem pokopališču, pri sv. Križu, to milo pesem: smrt pobrati! V jami že leži krsta, v njej zemeljski ostanki očeta Evangelista. Mati zemlja, jugoslovanska zemlja, rodna tvoja domača gruda je tebe, ki si rodil nas: slovensko katoliško demokracijo, sprejela v svojo zaščito. Duša, o tem smo trdno vsi prepričani, ki smo te poznali, kako goreče si delal kot mašnik v vinogradu Gospodovem tudi tam, kjer te ga nisi bil dolžan, se že veseli z angeljskimi kori v rajskih višinah. Molimo in molili bomo zate, dokler bomo živeli, vsi, ki smo te poznali in ljubili. Zarotili bomo svojo deco, naj moli zate; ves jugoslovanski narod naj moli zate, ker dolžan je to tebi, ker si jugoslovanski svoj rod tako ljubil in veliko zanj storil. Matere

bodo molile zate, nežne otročje ročice bodo sklepale in jih učile: deca moja, moli za našega očeta svetca: Evangelista.

Ko moli in bo molil ves jugoslovanski narod zate, oče, moli in bo molil zase: za jugoslovanski rod, molil bo zate, slovenski delavec, slovenski kmet, ki vaju je združil on. Molil bo, da naj bi se našli vsi Slovani, da bo le en hlev in en pastir: združitev pravoslavnihi naših bratov z nami katoliki si ti, naš Evangelist, tako prisrčno, tako goreče, tako vneto želel, kakor tvoj vzor rajni sv. oče Leon XIII., katerega veliki duh je videl bodoče ujedinjenje katoliškega in pravoslavnega Slovana.

× × ×

Rekel si nekoč približno: ljudje hitro pozabljajo, na nje vplivajo trenutni vtisi. Ne zahtevaj, da ceni svet zasluge, ne domišljaj si, da ti bodo ljudje hvaležni: vse se hitro pozabi. Prav si imel, toda če si takrat, ko si to rekel v polni tvoji moči, mislil nase, si se motil. Preveč nas je, ki smo te ljubili: ljubil te je ves jugoslovanski narod, a preveč nas je samo delavcev in delavk, ki smo ljubili tebe in to, kar si nas učil. Homerjev, Solonov, Platonov, Sokratov, Aristotelev, Pavlov, Avguštinov, Akvinov, Šekšpirov tudi bore mi nevaležni človek ni pozabil. Divimo se še danes njih umu, učimo se še danes, kar so nas pred tisočletji učili veleumi. O tebi, oče, so pa rekli, ko si bil še mlad mož: vsestranski Evangelist. Pesnikoval si, kadar ti je preostajalo časa; prepeval si v tvojem rajju v šumah na Jelovci pesmi, ki si si jih sam sproti zlagal in skladal. Nadomestil si nam grške modrece in državnike; z zamahom tvojega uma si učil slovenskega delavca, kmeta; ti si mu šele z zgovorno svojo besedo povedal, tako da je razumel, kje da tiči njegova bolešt, kako naj si pomaga. Spisal si slovenskim delavnim stanovom »Črne bukve kmečkega stanu, »Socializem«.

× × ×

Učil si bedni narod tvoj s peresom v roki. »Slovenec« ti je bil vedno tako mil, tako drag; ostro si vihtel meč, kadar si branil v njem verske in narodne naše nam naj-

dragocenejše svetinje. Dušno si vodil naš dnevnik dolga leta; nisi se silil v ospredje: pisal si članke, ki ostanejo trajne vrednosti, a še več si storil zanj z modrim svojim svetom, s prožnim tvojim veleumom. Nikdar ti ni zmanjkalo prožnosti; nikoli ti ni zmanjkalo misli in načrtov. Lahko bi bil, če bi bil hotel, ukazoval: tako naj se piše, pa nisi. V »Slovenec« si bil borbo s tujcem, ki je pokupaval gozde divne tvoje Gorenjske. »Slovenec« je prvi v obliki listka objavil tvoje Črne bukve kmečkega stanu. V »Slovenec« si dvignil zastavo za splošno in enako volilno pravico. Rajni kanonik dr. Žitnik, ta veliki dobrotnik revežev, kakor ti, Evangelist, s katerim se že gotovo radujeta skupno nad zvezdami; je tako rad povedal, kadar je bil dobre volje: »Tale Evangelist, kako me je spravil v zamero z rajnim kanonikom poslancem Klunom. Fant iz tiskarne je čakal in pritiskal zjutraj na rokopis. V tružici sem našel rokopis: nedolžen naslov; nedolžen uvod; nedolžen konec; nič prepovedanega, nič hudega. Alo v tiskarno! Drugo jutro me pa Klun še pogledal ni, ko sem ga pozdravil, takratnega voditelja naše dunajske politike. Evangelist je sredi članka najodločnejše zahteval splošno in enako volilno pravico, Klun pa novega ljudskega duha še ni poznal. Mesece in mesece je bil jezen name, Evangelist se mi je pa smejal, ker sem se jezil.« V »Slovenec« je Evangelist objavil slavna svoja pisma z Westfalskega.

V »Domoljubu« je pisal kmetom. Njegovih uvodnikov ni in ne bo nihče prekosil. »Domoljubovi« članki me stanejo veliko študija. Učim se vedno; zato mi ne uide ničesar. Našega »pavra« moramo dvigniti. Lahko nam vse ponemškutarijo, kmeta in kaplana nam ne bodo. In Evangelist je pisal in delal za kmeta po »Domoljubu«: Krivičen je bil tisti večkratni očitek ljubosumnosti, da bi bil Evangelist živel le za nas delavce. Ljubil je nas, smilili smo se mu, ustvaril nam je organizacijo, tisk; a njegovo načelo je bilo: vsak stan zastopaj najodločnejše svoje koristi. Nasprotstva se morajo vzravnati šele potem, kadar vsak popolnoma iskrenito, če tudi s krepkimi izrazi pove, kar ga boli.

Nam delavcem in delavkam je ustanovil rajni Evangelist organizacijo. Ustanav-

ljal je Slovenska katoliška delavska društva; sledila so delavska konzumna društva, delavsko stavbinsko društvo v Ljubljani je zelo, zelo ljubil. Predsedoval mu je do smrti. Večkrat je pripovedoval, kako da bo zidal delavcem hiše, ko se bo vojska končala. Po vsej pravici bi se morali imenovati Rožna dolina na Viču Krekova dolina, skupina delavskih hiš pri Štepanji vasi na Kodelovem Krekovo selo in ulice hiš, ki jih je zidalo v Vodmatu naše stavbinsko društvo, Evangelistove, dr. Janežičeve in Gostinčarjeve ulice.

Ko je prišel čas za to, je organiziral delavska strokovna društva. On je ustanovil Jugoslovansko Strokovno Zvezo; ni bil niti v njenem načelstvu, ne v nadzorstvu; vodil je le njen ustanovni občni zbor v S. K. S. Z., ki je bila takrat v »Unionu«, ali dušno jo je vodil, dokler ni umrl.

Želel je, naj se naša inteligenca v največji meri posveti delu med delavstvom, ki mu je on posvetil toliko dela, toliko sil, toliko denarja, toliko prečutih noči. Delavstvu je ustanovil »Glasnik«. Sam ga je urejeval. Kadar je govoril o njem, je rekel: Nekoliko suho sem pisal, a takrat sem oral še trdo celino. Mimogrede, da se ne pozabi: poleg Kreka so največ sodelovali pri »Glasniku« posl. Gostinčar, dr. Dolšak (ga je kot visokošolec ob počitnicah urejeval), tuintam so poslali tudi delavci kak dopis. Moškerc je tudi pisal vanj.

Ko je »Glasnik« prenehal, smo se pa posluževali za naše težnje »Slovenca«, dokler ni dr. Krek ustanovil »Naše Moči«. Želja nas, ki smo se borili v delavskih vrstah ves čas: pridružite se delu med delavstvom še v večji meri, kot do sedaj, ko smo vsi gledali nate, rajni Evangelist. Nenadomestljiva je vrzel, ki nam jo je posebno delavcem in delavkam vsekala tvoja, oj, tako prenapla smrt. Dolžni smo, da jo izpopolnimo seveda v prvi vrsti stvari sami, a ravno tako smo to dolžni tvojemu spominu. Koliko si še sodeloval pri »Domoljubu«, »Domu in Svetu«, ki si ga nekaj časa tudi urejeval, pri Katoliškem obzorniku« in v

»Času«! Le Evangelist je vse to zmožgal in zmagal.

Sredi dela si bil: organizatoričnega, političnega. V leposlovju nam je vzela smrt rajnega ustanovitelja »Doma in Sveta«, kanonika dr. Fr. Lampeta. Takrat so se izvedle sledeče izpremembe: glavno uredništvo »Slovenca« je izročil kanonik (zdaj prelat) Andrej Kalan dr. Evĝenu Lampetu, ker se je posvetil vodstvu Marijanišča, dr. Lampe je prevzel za svojim rajnim stricem tudi uredništvo »Doma in Sveta«. Rajni dr. Fr. Lampe je pisal Zgodbe družbe sv. Mohorja: delo, ki se ni smelo ustaviti. Evangelist je prevzel to najvažnejše delo in ga je izvedel. Stalo ga je veliko študij in dela. Zgodbe je pisal doma, pisal jih je na Dunaju, pisal jih je na Prtovču. Svet jih je hvalil, a Evangelista je najbolj veselilo, ker je Zgodbe tako rada brala in jih tako hvalila njegova rajna mamica. Bilo je nekega večera na Evangelistovem stanovanju pred stolnico. Neko sejo S. K. S. Z. smo imeli. Vse polno nas je bilo. Evangelist je sedel za svojo mizo. Za Zgodbe se mu je mudilo. Razprostrl je po mizi vse polno knjig; oči so mu švigale po njih, roka je hitro sukala pero; otvoril je sejo, jo vodil, živahno je bila razprava, ki so jo nekateri poredneži še nalašč razpalili, a Evangelista nismo ugnali: z vso živahnostjo se je prerekal, vodil sejo, oči so mu streljale bliske; saj je vedel, da mu nagajamo: naka, ugnali me pa le vsi skupaj niste; do zadnjega sem sukala pero — in še tisti večer je nesel na pošto dokončani rokopis, »da Mohorjev stavec ne bo počival in se kregal name!«

× × ×

»Učil sem se lahko. Šele na Dunaju na bogoslovni fakulteti sem pričel — študirati. Na gimnazijo sem hodil v šolo brez bukev; kos kruha mesto njih, hm, nisem imel drobiža. »Lemenatar«, ki sem mu snažil čevlje, mi je dal kruha. Šlo mi je kar samo v glavo. Pred šolsko uro sem poškilil k tovarišem. Najhitreje sem gledal, da sem opravil — z matematiko.« Da se je sam naučil brati iz pratike, je že zapisal v kole-

darčku S. K. S. Z. svoj čas dr. Evĝen Lampe. Znal je in govoril poleg ljube mu materinščine slovenščine in latinščine in grščine hrvatsko, srbsko, bolgarsko, rusinsko, rusko, poljsko, češko angleško, italijansko, francosko, nemško; citiral je rad hebrejsko in arabsko; zadnji jezik, ki se ga je naučil, da ga je čital v originalu in da ga je že tudi govoril, je bil ogrski: »Trd je, hudir; a svojo glavo pa le še imam. Gré mi v njo,« se je pohvalil, Evangelist, rad lani in letos in še pristavil: »Prijatelji, učite se mažarsko, boste vsaj videli, kako trda je ta govornica.« Za lepo slovstvo je gorel; gorel je za umetnost. Nobenega pojava na slovstvenem polju in na polju umetnosti ni prezrl. Sam je bil pesnik. Nešteto pesem je zložil; veliko jih je napisal, še več jih je prepeval ob svojih izletih. Verzi so se mu kar suli iz ust. Pisal je tudi povesti. Odrom s. k. izobraževalne organizacije je spisal veliko iger. V njih je podal našega človeka takega, kakršen je. Turški križ in tri sestre je posnel po osebah, ki še žive. »Nekaj se mi je odvalilo od duše, ko sem spisal Turški križ. Bil sem zadovoljen ž njim. Opisal sem naše ljudi. Naš hribovski rod je dober, nedolžen; le malo peg ima, dasi tle v njegovih dušah globoke strasti. Jeze, sovraštva; tega se naši ljudje ne morejo odvaditi. Dobro delo stori tisti, ki se bori proti tem strastem, ki rode toliko zla. Rad ponižam, če vidim, da je kdo napuhnen, ošaben. Nekaj pa ne umevam na svetu: zakaj da hlepe ljudje tako po denarju; saj tako malo časa živimo...« Tako je govoril pred leti na poti iz Češnjice na Prtovč. Zamislil se je; pogled mu je plaval po jelovških gozdih in po ratitovških čerch; kako krasen je ta gorski svet. In s pesniškim vzosom te je opozarjal na lepoto barv solnca, ko se je poslavljalo od zemlje. Zapel je tisto pesem; ki jo je tako rad pel, kadar je preganjal zli misli in si krepil moči za nadaljne delo v svojih gorah:

pa če bo ajda ratala
bo dekile žgančke papalo,
če ajda ne bo ratala

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Dekle je sedelo uničeno. Boječe je strmelo v očeta, ki je nadaljeval:

»Brez pomena bi bilo, če bi ti opisoval obup, v katerem se je nahajal moj brat. Ure in ure sem se trudil, da je nekoliko upal. Le eno sredstvo je bilo mogoče, da rešim njegovo čast in — življenje. O moj Bog, toda kakšno! Vsa moja posestva sem moral zastaviti za dolgove mojega brata — sedež mojih prednikov, doto tvoje matere, celo tvojo dedščino, Lenora! Vse, vse se je moralo zastaviti v zavesti, da se bo večji del za vselej izgubil! Le tako je bilo mogoče rešiti čast mojega brata, le tako je opustil svoj sklep, da bi ušel sramotni smrti. Ni to zahteval sam, nasprotno, niti slutil ni, da to morem ali hočem. Prepričan sem pa bil, da bi moj brat izvedel svoj zločinski načrt, če takoj z največjo žrtvijo ne uredim njegovih razmer. A kljub temu se za to nisem mogel odločiti.«

»Kaj!« je zaklicala Lenora v trepetu, »oče, oče, branil si se?«

Srečen smehljal se je prikazal na plemičevem obrazu. Ni ga razžalil klic hčerke. Pogled se mu je bil marveč razveselil. Ponosno je dvignil glavo. S trdim glasom je nadaljeval:

»O, Lenora, ljubim svojega brata, a še bolj sem ljubil tebe, moje edino dete. Kar se je od mene zahtevalo, je pomenilo revščino tebi in tvoji materi!«

»Bog, moj Bog!« je Lenora nepotrpežljivo zdihovala.

»Ta misel mi je trgala srce, končno je v tem hudem boju zmagala velikodušnost. Zdanilo se je. Obiskal sem glavne dolžnike in podpisal spis, ki je rešil mojemu obogemu bratu življenje in čast, a ki je obenem obsodil mojo ženo in moje nedolžno dete v revščino...«

»O, hvala Bogu!« je Lenora veselo zaklicala, kakor da se je prebudila iz globokega sna. »Blagoslovljen bodi, oče, ker si bil tako dober in tako srčen!«

Počasi je vstala, položila je roki na njegovi rami, ga goreče poljubila, a resno, kakor da bodi ta poljub posebno slovesen.

»Blagoslavljaš me za ta čin,« je rekel plemič hvaležno jo pogledajoč. »A šlo je le

za čin, da moram tebe Lenora prositi, odpusti mi, moje dete!«

»Mene, naj ti odpustim!« je zaklicala začudeno Lenora. »O, kako naj bi bila mislila, če bi bil ti drugače postopal; dvomiti bi bila morala o tvoji velikodušnosti! Zdaj te še bolj ljubim, kakor sem te ljubila poprej... Odpusti! Ali je zločin, da se reši bratovo življenje, če se more?«

»Svet o tem ne sodi tako, kakor ti Lenora. Plemiču se revščina nikdar ne odpusti. Če mu jo usojeno, se mora za ponižanje pokoriti — za druge. Zasmehujejo ga in zaničujejo. Njemu enaki beže, da niso odgovorni za revščino; meščan in kmet zasmehujeta in zaničujeta njegovo nesrečo, kakor sladko maščevanje. Srečen tisti, ki mu je podelil Bog v taki nesreči angelja tolažbe in olajšanja njegovemu srcu, ki ga okrepi v nesreči in žalosti. Toda poslušaj dalje, dete moje!

Moj brat je bil rešen. Skrivnost, da sem rešil brata, je ostala tajna. Zapustil je domovino. Z ženo sta se odpeljala v Ameriko. Od dela svojih rok se slabo preživlja. Med potjo mu je umrla njegova žena. Nam ni ostalo ničesar. Grinzelovo in ostala posestva so prezadolžena nad njih vred-

bo dekleta krompirčka papalo,
triridl trala.

In sledila je pesem:

tisto dekleta največ velja,
ki obleko domačo ima.

Z vso svojo silo se je vedno boril proti
sovraštvu; ne enkrat, večkrat je rekel,
kako potreben da je boj proti sovraštvu,
ki se mu naši ljudje tako radi udajo. Na-
puh in ošabnost, te dve strasti je najbolj
sovražil. Še nedavno je pisal, naj se z vso
silo dela na to, da se ljudje otresejo ošab-
nosti in napuha.

On, ki je pisal »Zgodbe«, on, ki je po-
znal bolj ljudi kakor kdorkoli drugi, je
vedel, koliko škodujeta našemu rodu sestri
napuh in ošabnost. Kdor hoče slediti zgle-
du našega Evangelista, premaguj v sebi na-
puh in ošabnost in pohlep po denarju.

× × ×

Evangelista Slovana pozna zdaj ves
svet. Slovan z dušo in srcem je bil vedno,
kar je živel. Noben pokret in pojav mu ni
med Slovani ušel.

× × ×

Katoliški duhovnik Evangelist je bil
mož na svojem mestu. Pastirstvo, to ga je
najbolj veselilo. Na njem opazimo poteze,
ki jih čitamo v življenju svetnikov. Če si
ga hotel zdražiti, ti je bilo le reči, da ima
ta ali oni tako ali drugačno slabost. Takoj
se je razpalil in ti je z največjo gorečnostjo
zagovarjal in opravičeval — vsakega. O,
koliko napak je popravil za drugimi — iz
lastnega žepa. To je bila njegova zmota
in krepost, da je kot pravi katoliški du-
hovnik milo, milo sodil ljudi, če tudi jih je
prav dobro poznal. Šlo mu je za to, da ne
dvigne le svojega naroda, hotel je, da po-
boljša z milobo in s prizanesljivostjo ljudi,
o katerih so sodili drugi, da so slabi. Pri-
dobil si je ljudi, znal je tako občevati ž
njimi, da so pozabili, da govore s kato-
liškim duhovnikom. In bil je skozi in
skozi duhovnik. Tolažil je žalostne, kako
goreče je molil, kadar je mislil, da ga nihče

ne vidi. Zresnil se mu je nenavadno obraz,
če je kje padla v njegovi družbi kaka
lahkomišljena beseda. Malenkosten ni bil,
ni gledal na zunanosti, nič ni dal na zu-
nanje časti, dal je pa največ na svojo čast
kot duhovnik. Veliko je trpel, sam je pravil
prijateljem: »O, koliko sem trpel.« a
svojega trpljenja na zunaj ni kazal. Bil je
mož. Izbrusen biser. Bog ga je vzel k Sebi,
ko se je ta biser krščanskih čednosti v
trpljenju, misteriju naše sv. vere, popol-
noma izbrusil. Ljubil je svoj duhovniški
stan nad vse: »Če bi moral zopet voliti si
stan, izbral bi si duhovniški stan,« ne en-
krat je to slovesnim zanosom rekel. Niso
mu zastoj rekli prtovski župnik. Dokler
je bil še bolj zdrav, kakor zadnja leta, ko
je že dobro znal, da se nagiblje k zatonu
njegovo življenje, je misijoniral med naro-
dom. Šaljivo je rekel večkrat: »Zdaj po-
hitim kaplanovat k svojemu prijatelju To-
netu (župnik Pfajfar) v Leskovco, v Draž-
goše. Kako rad je pohitel v Selce. A o tem
njegovem delu naj pišejo njegovi duhovni
sobratje. Mi laiki, ki smo ga tesneje po-
znali, smo ga spoštovali in cenili kot vzor
duhovnika.

× × ×

Evangelist! Demokrat v nazorih, ki se
jih morebiti oprime svet čez sto let ali še
pozneje, nikdar nisi iskal časti. Bežal si
pred njimi. Ko ti je sveta stolica, da po-
plača tvoje zasluge, podelila visoko cer-
kveno častno mesto, ga nisi sprejel. »Cer-
kveni visoki dostojanstvenik bi ne mogel
tako med ljudi, ne bi tako odkrito občevali
z menoj kakor občujejo z navadnim du-
hovnikom.« In zadovoljno se smehljajoč je
pristavil: »Janez bi se morebiti prevzel.«
— Neverojetno odkimanje z glavo. —
Nežno tiho, skoraj boječe je zašepetal ne-
memu ugovoru: »Pomislite, saj sem tudi
človek!« Dolgo je že to, a med mnogimi
spomini na Vas, oče, so se najbolj utisnili
tile: »Človek sem!« »O, koliko sem pre-
trpel in pa, ko smo govorili, da so nekeje
delavke lahke, — je vzdihnil iz dna svoje
duše: »Revice!« —

brez solza poslušala, kar ti bom zdaj pri-
povedoval.

Uboga tvoja mati je zelo izhujšala; oči
so se ji polagoma vdiral; strašno je bila
bleda. Zblaznil bi bil kmalu, ko sem videl,
kako je hiralala...«

Lenora je povescila oči, tihe solze ji
lijejo po licih. Plemič jo je razburjeno tre-
soč se nekaj trenutkov mirno gledal, nato
nadaljuje svojo žalostno povest:

»Uboga mati, drugega ni delala, samo
plakala je! Oči so ji napolnile solze, kadar
je tebe, mala Lenora, pogledala. Nепrestano
so ji ustnice šepetale tvoje ime, nepre-
stano molitev v nebo... Končno jo je po-
klical Bog k sebi. Duhovnik jo je pripravil
za zadnjo pot; iztrgali so te iz njenega na-
ročja in te prenesli v najemnikovo stano-
vanje. Sam sem ostal v temni noči ž njo,
ki me je hladnih ustnic žse zadnjič polju-
bila v slovo. Krvavelo mi je srce, obup mi
je razjedal srce... O, kako bolesterne so
bile njene zadnje ure! Podobna je bila že
mrliču, da še je lila neka solza iz njenih
oči, ki so ugašale; njene ustnice so se pa
trudile šepetati ime njenega otroka. Kle-
čal sem pred njeno posteljo sklenjenih rok,
molil, naj ji Bog olajša njeno trpljenje, pro-

Revež si živel, ker si hotel ostati re-
vež, dasi si razpolagal z milijoni in sipal
dobrote si bogatil druge; nisi ljubil sijaja,
bežal si pred častmi, da se ne prevzameš,
a Evangelist, tvoj pogreb ni bil pogreb re-
veža, bil je pogreb kneza. Zaslužil si si ga.
V gospodarskih naših organizacijah od
Ljudske posojilnice gori, ki si jo bil ti
ustanovil, do zadnje borne mi rajfajznovke
kake samotne gorske fare si osredotočil
milijone narodnega premoženja, ki bi se
bilo sicer raztrosilo. Ti, ki si sipal denar
med reveže, sam pa živel siromašno, si
koyal načrte, kako bo tvoja Gospodarska
zveza z lastnimi ladjami vozila po vojski
blago iz daljnih krajev. V knežji palači
ljubljskih knezoškofov so počivali, Evan-
gelist, tvoji zemeljski ostanki na mrtva-
škem odru. Globoko hvalo smo dolžni
tebi, knezoškof ljubljanski, dr. Anton Bo-
naventura Jeglič, mi delavci in delavke,
ker si njega, ki je živel kakor mi, med
nami kot revež, počastil, da je počival pod
tvojo streho. O, če bi bil Evangelist še živ,
kako bi bil hvaležen svojemu škofu, ka-
tereja je tako ljubil, tako spoštoval. Kar
drugačen je postal, kadar je povedal skriv-
nostno: »Danes sem pa bil pri škofu. Pi-
sali so mi, naj pridem. Sam ne grem nikoli
k njim. Grem le, kadar me pokličejo.«
Evangelist mojster lepe slovenščine, ni ni-
kogar onikal, a svojega škofa je.

Živel si Evangelist, kot demokrat,
kakršnih še sedanji svet ne pozna. Po-
kopan si pa bil s knežjimi častmi. Našega
očeta je spremil na zadnji poti in pokopal
ljubljski knezoškof dr. Anton Bonaven-
tura Jeglič. Tvoj pogreb, Evangelist, je bil
na Marijin dan, na soboto, sijajen, sijajen
tako, kakor pokopujejo vladarje in kneze.
Takozvana družba, v katero nisi zahajal,
te je spremila k sv. Križu. Hitelo je vse,
ko so te izročili materi zemlji. Kdo naj pa
šteje solze, ki so se točile skrito! Revež
in visoki dostojanstvenik: vse je plakalo po
tebi, Evangelist, oče!

Tvoj zvesti prijatelj in učenec posla-
nec dr. Korošec se je poslovil v imenu nas
Jugoslovanov od tebe, poslovala sta se od

sil jo, naj odpusti, kar sem ji storil, položil
sem svoji roki na njeni blede lici, poljubo-
val sem ji solze z njenih lic. Izgubljal sem
zavest... Končno se ji je vračal spomin:
zadnjič je zaplapotala luč, ki je nato hitro
ugašala. Po imenu me je poklicala; skočil
sem kvišku in ji kakor blazen gledal v oči.
Z jasnim glasom mi je rekla: »Minulo je,
ljubi prijatelj. Zdravstvuj! Bog mi ni po-
delil lahkega smrtnega boja... Umrjem v
zavesti, da ostane moje ubogo dete... ne-
srečno na zemlji...«

»Ne vem, kaj mi je moja ljubezen do
nje narekovala v odgovor. Obljubil sem ji
pa... Bog mi pričaj — da njen otrok, da
ti, Lenora, ne ostaneš v bedi — da bo tvo-
je življenje srečno! Nebeški smehljaj se je
pojaval na obrazu tvoje umirajoče matere;
v tem slovesnem trenutku je verovala moji
obljubi... Še enkrat me je z naporom ob-
jela; njene ustnice so me poljubile... A
kmalu sem čutil, da ji slabiti roki; z zad-
njim zdihljajem je izdihnila svojo dušo. O,
Lenora, nič več nisi imela matere! Uboga
moja Marjeta je prominula!«

Plemič je globoko sklonil glavo in je
molčal. Lenora je tudi tiho sedela in pla-
kala, grobna tišina je vladala v sobi!«

nostjo. Nekemu znanemu plemiču sem mor-
al podpisati menico za štiri tisoč frankov.

Ko je tvoja mati zvedela, koliko da
smo žrtvovali, mi ni ničesar očitala. Po-
polnoma je odobraval, kar sem storil.
Revščina nam je pa naložila kmalu po-
manjkanje, ki mu tvoja mati ni bila kos.
Sušica ji je brez besedice tožbe izčrpala
moč.

O, žalostno so minuli časi. Da prikri-
jemo svojo revščino in rešimo ime naših
prednikov zaničevanju in psovanju, smo
morali skopariti, da smo zbrali denar za
poravnavo obresti.

V treh mesecih je polagoma izginila
služinčad s konji. Kmalu smo pozabili pot
k našim prijateljem; odklonili smo vsa va-
bila, da nismo morali tudi sami sprejemati
posetov. Vaščani in plemiči, naši doseda-
nji prijatelji, so grdo o nas ugibali. Rekli so,
da smo skopi in da zato živimo čisto zase.
Prenašali smo ta očitek, da, javno sovra-
štvo, veseli, saj je bilo to zaigrinjalo, za ka-
terim se je lahko varno skrivala naša rev-
ščina.

»Lenora, krči se mi srce v svoji po-
vesti se približujem najbolesternejšemu tre-
nutku svojega življenja. Srčna bodi, da boš

tebe tvoja prijatelja Čeh Stašek in Hrvat Dulibić, poslovali smo se od tebe vsi, ki smo te ljubili in ki smo te spoštovali.

Ležiš v gomili obrnjeni proti tvojemu Ratitovcu, kjer si si želel, da bi počivalo tvoje truplo; obrnen si proti svojemu »volilcu«, Kamničanu, ki si mu še letos prirejal shode potem, ko si že zapisal: »bojim se, da me kmalu presenetijo mrtvoud. Le eno željo še imam, da doživim združeno Jugoslavijo.

Na nas je, da izpolnimo tvojo željo!

Blagor mu, ki se spočije!

S. K. S. Z. — J. S. Z.

Na skupni seji dne 10. oktobra so se poslovali pod okriljem S. K. S. Z. in J. S. Z. odbori naših ljubljanskih katoliških prosvetnih, delavskih strokovnih društev in našega I. ljubljanskega delavskega konzumnega in delavskega stavbinskega društva od očeta dr. Evangelista Kreka, M. Moškerc, župnik Barle, profesor Puntar, poslanec dr. Lovro Pogačnik so slavili dela — rajnega očeta. Sklenilo se je, kar je bilo potrebno ukreniti glede na prerano, prebitko smrt Evangelistovo. Presvitlemu knezoškofu ljubljanskemu so se poslale sledeče sožalne adrese:

Presvetli vladika!

Slovensko ljudstvo — slovenski delavec joka!... Joka ob grobu svojega največjega moža, ki je zastavil vse titanske sile svojega uma in ves ogenj svojega ljubečega srca za njegov dobrobit. Dr. J. Ev. Krek, globoko udani sin svete Matere katoliške Cerkve je z njemu lastno bistroumnostjo sledil in delal z vsem ognjem svoje velike duše po navodilih okrožnic velikega papeža Leona XIII. S tem pa je delal v popolnem soglasju z Vašo Prezvzišenostjo, ki se neumorno trudi prenoviti svoj narod v Kristusu in mu tako zagotoviti častno in večno blaginjo. Bil je Vaša desna roka pri velikem delu organizirati mili slovenski narod na edino osrečevalnih krščanskih zakonih.

Zavedamo se ob tem slovesno pretresljivem trenutku, kaj je izgubila s smrtjo dr. J. Ev. Kreka Vaša Prezvzišenost, kaj je izgubila sveta Cerkev, kaj slovenski narod... Z Vami žalujemo in sočustvujemo.

Pri svetem spominu rajnega pa Vam obljublamo: kot duhovni otroci velikega očeta slovenskega naroda dr. J. Ev. Kreka, hočemo neustrašeno tudi v bodoče delati in živeti po njegovih naukih, katere je črpal iz vseoživljajočega vira nezmotljive učiteljice svete Cerkve.

Ljubljana, dne 11. oktobra 1917.

S. K. S. Z.

J. S. Z.

× × ×

Presvetli vladika!

Slovensko katoliško demokratično delavstvo ljubljanske tobačne tvornice združeno v »Podpornemu društvu« in v »Avstrijski krščanski tobačni delavski zvezi« joka... Umrli je naš največji dobrotnik, ustanovitelj naše stanovske organizacije. Njegove izgube, očeta organizacije slovenskih katoliških delavcev in delavk nikdar ne prebolimo. Zaničeval nas je svet, mladi stolni vikar dr. J. Ev. Krek nas je pričel

združevati, učiti. Poglobil je med nami verski čut na naših zborih, sejah, socialnih tečajih, v cerkvi. Ustanovil je katoliško društvo za delavke, vsejano seme je vzkliko: profesor bogoslovja, državni in deželni opslanec dr. Krek nas je združil v strokovno organizacijo. Vodil nas je vedno po tistih potih, ki vodijo k jasnemu cilju resnic svete katoliške Cerkve.

Ljubil nas je. Zahvaljujemo se Vam, presvetli Vladika kot Vaši in njegovi otroci, ker Vaš verni ponižni duhovni sin počiva v slavni palači slavnih apostolov ljubljanske škofije. Zavedni otroci sv. katoliške Cerkve ostanemo, to slovesno obetamo svojemu višjemu pastirju v slovesnem trenutku, ko počiva na mrtvaškem odru naš oče, rajni profesor dr. J. Ev. Krek.

Ljubljana, dne 11. oktobra 1917.

× × ×

Sestri rajnega Evangelista se je pisalo:

Veledenjena gospodična

Cecilija Krek-ova

v Ljubljani.

O prerani izgubi dr. J. Ev. Kreka, ustanovitelja in predsednika S. K. S. Z., prvega delavca na verskem in kulturnem polju slovenskem in slovenskem sočustvujemo in čutimo s plemenito rodbino blagopokojnega.

Ljubljana, dne 11. oktobra 1917.

S. K. S. Z.

× × ×

Veledenjena gospodična

Cilka Krekova

tu.

Bog je v Svoji neskončni modrosti sklenil, da je poklical našega očeta, Vašega brata, rajnega profesorja dr. J. Ev. Kreka k Sebi, da poplača njegova dobra dela, ki so Njemu Vsegavednemu znana. Slovensko katoliško demokratično delavstvo, združeno v J. S. Z. v Podpornem društvu tobačnih delavcev in delavk in v avstrijski krščanski tobačni delavski zvezi, joka z Vami ob tej prebitki izgubi. Molili bomo zanj, ki je bil oče revežev in trpinov. V tem hudem času, ki ga nam je poslal Bog, je naša uteha: Vaš blagi brat, naš rajni oče se s plemenito rajno mamico, ki jo je tako ljubil, že gotovo veseli nad zvezdami in poslušaja petje angeljskih zborov.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Podporno društvo tobačnih delavcev in delavk.

Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza.

Okno v svet.

Sadje v Srbiji je splošno dobro uspelo. Ne glede na breskve in aprikoze je letos jabolka in hruške v veliko večji množini dobiti. Češplje uspevajo dobro, za sušenje mani kakor lani. Da se sadje konservira in ohrani, se ustanovi v Mladenovcu marmeladna tovarna. Grozdje je vsled suhega vremena zlasti v okrožjih Kruševac, Smederevo in Kragujevac izvrstno, da je pričakovati prav dobro vinsko leto.

Na nizozemskem katoliškem shodu v Nymwegen, ki je zboroval 25. septembra, so se posvetovali posebno o vprašanjih katoliških misijonov. Katoliški shod se je slovesno izvedel.

Zopet velike (družinske) predstave v »Kino Central« bodo v soboto 20., v nedeljo 21. in v ponedeljek 22. oktobra. Nastopi nova filmska igralka, ki je nakrat silno zaslovela: Magda Sonja v fantastični igri »Srce, ki izginja«. Poleg tega še bogat prvovrstni vsposred.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti števil. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg števil. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, deleni, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. **Priznane nizke cene!**

Posebni oddelek za pletenje in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavica vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. **Vedno sveže blago!**

Veliko skladišče v prvem nadstropju!

Veliko skladišče v prvem nadstropju!